

Ei van Columbus of dure onzin?

Water van de Rode Zee naar de Dode Zee?

Henk Brands000

TEL AVIV

Na tien jaar studie nadert het besluit over de aanleg van een waterweg van de Rode Zee naar de Dode Zee, een Wereldbank-project. Milieugroepen hebben een alternatief.

VAN ONZE CORRESPONDENT AD BLOEMENDAAL

Binnenkort valt de beslissing over de aanleg van het 'Red Dead

Canal', een verbinding tussen de Rode en de Dode Zee. Het project lijkt het ei van Columbus. Elektriciteit en drinkwater voor Jordanië, Israël en de Palestijnse Gebieden. Een oplossing voor het probleem van het immer zakkende waterpeil van de Dode Zee. En op de koop toe een vredesproject dat tot de verbeelding spreekt. Snel beginnen dus maar?

De milieubeweging denkt van niet. 'Wij hebben een veel flexibeler plan ontwikkeld, zonder risico's en gebaseerd op bestaande technologie', zegt Gidon Bromberg, directeur van de Israëlische afdeling van Friends of the Earth Middle East (FoEME). 'En ons voorstel kost geen 10 miljard dollar zoals het kanaal, maar waarschijnlijk niet veel meer dan 1 miljard.

Na tien jaar studie presenteerde de Wereldbank, die fungeert als coördinator van het project, rapporten over de uitvoerbaarheid, de gevolgen voor het milieu en de alternatieven. Die zijn de afgelopen dagen besproken op een serie drukbezochte openbare hoorzittingen.

De critici hadden er de overhand, maar dat is niet ongewoon bij dat soort gelegenheden. In juni willen de Jordaanse, Israëlische en Palestijnse regeringen hun gezamenlijke beslissing bekendmaken op een conferentie van het World Economic Forum.

Bromberg heeft er alle vertrouwen in dat het Red Dead Canal er niet zal komen. Het project is technisch uitvoerbaar - de studie laat daarover geen twijfel bestaan - maar de milieurisico's zijn te groot en het is te duur.

Niemand weet wat er met de Dode Zee zal gebeuren als er jaarlijks een miljard kubieke meter Rode Zeewater in wordt gedumpt. Ook voor de deskundigen die de

Wereldbank heeft ingezet, is dat nog steeds een open vraag. Regeringen weten er evenmin goed raad mee. In arren moede hebben vertegenwoordigers van Israël en Jordanië aangedrongen op het uitvoeren van een 'proefproject'.

Bromberg noemt dat onzinnig: 'Een proef is iets omkeerbaars. Maar in dit geval zul je een pijpleiding moeten aanleggen over de hele afstand - 180 kilometer - tussen de Rode en de Dode Zee. Die pak je niet zomaar weer in. Voor je met een proefproject kunt beginnen is er een nieuwe studie vereist, die 12 miljoen dollar kost. De pijpleiding vergt nog eens een investering van honderden miljoenen dollars, maar zelfs dan kun je maar een fractie aanvoeren van het water in het eigenlijke kanaalproject. Het zegt dus niets over het echte effect van een miljard kuub op de Dode Zee en daar gaat het uiteindelijk toch om.

'Kleine proeven zeggen niet veel. Een aantal jaren geleden is er al eens onder laboratoriumomstandigheden water uit de Rode en de Dode Zee gemengd. Dat leidde toen tot de vorming van roodbruine algen. We zijn bang dat de roep om een proefproject alleen maar een truc is van de voorstanders om de eerste fase van het grotere project te kunnen uitvoeren.'

Tien jaar geleden heerste er bij de Wereldbank en de drie betrokken regeringen nog optimisme over de financiering. 'Niet meer', zegt Bromberg. 'In de huidige economische omstandigheden zul je grote moeite hebben donorlanden te vinden die 4,5 miljard dollar op tafel willen leggen. En waar haalt Jordanië een lening van 2,6 miljard dollar vandaan? Ze hebben in Amman al moeite genoeg hun huidige schuldenlast af te betalen.'

Op aandrang van FoEME en

andere milieugroepen heeft de Wereldbank aan het kanaalvoorstel een 'combinatie van alternatieven' toegevoegd. Daarop heeft Bromberg zijn zinnen gezet. In dat plan is geen plaats voor pompstations of pijpleidingen en loopt het unieke Dode Zeegebied geen risico. In plaats daarvan komen er meer ontziltingsinstallaties bij Aqaba en de Middellandse Zee.

Was de milieubeweging niet tegen ontziltingsinstallaties wegens het hoge energieverbruik? 'Klopt', zegt Bromberg. 'We vinden dan ook dat ontzilting niet meer mag zijn dan een laatste alternatief. We pleiten niet voor de ongeremde bouw van dat soort fabrieken. Israël wil naar 750 miljoen of zelfs een miljard kubieke meter ontzilte water per jaar, maar volgens ons heeft het aan 350 miljoen genoeg. Jordanië bouwt een ontziltingsinstallatie bij Aqaba, onafhankelijk van de uitvoering van het kanaalplan. Een deel van het ontzilte water gaat naar Eilat, net over de grens in Israël. In ruil daarvoor krijgt Jordanië meer water uit het Meer van Galilea.

'Maar ontzilting is slechts een deel van ons alternatief. We willen ook een betere selectie van landbouwgewassen en meer zuivering van rioolwater voor irrigatie. Het is verder belangrijk dat de Israëlische en Jordaanse industrieën die water onttrekken aan de Dode Zee, daarvoor financieel worden aangesproken. Dat zal ze aanmoedigen water te sparen.

'Het is bovendien mogelijk water in te voeren uit Turkije. Ik weet het: dat is op dit moment politiek problematisch. Maar hier ligt misschien ook een kans op het verbeteren van de betrekkingen. Als er minder water uit het Meer van Galilea wordt gepompt komt er meer beschikbaar voor de rivier de Jordaan, die water moet leveren aan de Dode Zee.'

De combinatie van kleinere projecten is het mooie van het alternatief, meent Bromberg. Het

levert geen milieurisico's op en het biedt economisch flexibiliteit. 'De afgelopen tien jaar was goed beschouwd verspilde tijd', zegt hij. 'In die periode is het peil van de Dode Zee verder gezakt met 15 meter. Hoog tijd om te beginnen met de uitvoering van een realistisch plan.'

Het Red Dead Canal begint bij een pompstation aan de Golf van Aqaba en eindigt 180 kilometer noordelijker in de Dode Zee, het laagste punt op aarde. Eerst stuwen sterke pompen het zeewater door een tunnel en zes naast elkaar gelegen pijpleidingen naar een reservoir op 230 meter hoogte in het Arava-gebied. Vanaf dat punt wordt het alleen nog gedreven door de zwaartekracht. In zijn val naar de 650 meter lager gelegen Dode Zee voedt het water een ontziltingsinstallatie en twee krachtcentrales. Wat overblijft, komt terecht in het grote zoutmeer, waarvan het peil nu nog met 1,5 meter per jaar zakt.

Gidon Bromberg directeur van de Israëlische afdeling van Friends of the Earth Middle East

Kanaal van 180 km